

Mnister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen) aan hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld), 11 april 1950

Bestemd voor Hirschfeld persoonlijk.

Hedenmorgen bespraken Drees, Stikker, Fockema en ik Uw 366, waarna ik terzake nog een onderhoud had met Blom. Met Uw analyse van de situatie in Makassar stemmen wij in. Het feit, dat de NIT zich van Aziz distancieert, belicht scherp de gevaren, die voor ons dreigen, indien KNIL-soldaten zich in nog groter getale aan de zijde van Aziz scharen. Het bericht, vervat in Uw 367, dat op 9 April de sleutel van het Nederlands munitiemagazijn te Makassar onder gewapende pressie door Aziz is verkregen, waarna dit magazijn is leeggehaald, is weinig geschikt om vertrouwen in de houding van de onder ons bevel staande troepen te bevorderen. Het transport uit Padang naar Makassar juist in deze critieke dagen van afgevloeide KNIL-militairen, die kennelijk sympathiek staan tegenover Aziz, kan aan toeval worden toegeschreven, maar zal gemakkelijk verkeerd uitgelegd kunnen worden. De grootste waakzaamheid en een beslist optreden van de legerleiding zijn daarom volstrekt noodzakelijk.

In onze bespreking werd enerzijds beklemtoond, dat het feit, dat de RIS-Regering de deelstaten sloopt, niet in overeenstemming is met de overeenkomsten ter RTC gesloten, en in het bijzonder een schending oplevert van artikel 2 der Overgangsovereenkomst, maar werd anderzijds opgemerkt, dat het van Nederlandse zijde doelloos en zelfs gevaarlijk is deelstaten moreel te steunen, wier regeringen zelf geen ruggegraat bezitten. Stikker zal in aansluiting op Uw suggestie aan het State Department mededelen, dat de RIS-Regering onder invloed van extreem nationalistische elementen haar politiek van vernietiging der deelstaten thans zover drijft, dat zij een goed bestuurde deelstaat als de NIT, in welke staat een voorbeeldige orde en veiligheid heersen en een waarlijk democratisch staatsbestel functionneert, onder de voet tracht te lopen. Hoewel de Nederlandse Regering zulks betreurt, omdat deze politiek in flagrante strijd is zowel met de overeenkomsten der RTC als met hetgeen tussen de Indonesiërs zelf bij het zogenaamde Inter-Indonesische overleg is overeengekomen, wil de Nederlandse Regering er vooral de nadruk op leggen, dat deze politiek thans aanleiding kan worden tot een burgeroorlog, omdat de RIS op het punt staat in Oost-Indonesië troepen te doen landen, die moeten optreden tegen degenen, die zich onder leiding van Abdul Aziz ten doel stellen het voortbestaan van de deelstaat Oost-Indonesië te verdedigen.

Een zodanige burgeroorlog zou de Indonesische staat inwendig verzwakken, zou zijn internationaal aanzien verminderen en zijn economisch herstel ernstig schaden, terwijl een burgeroorlog in Oost-Indonesië licht en precedent kan vormen voor gewapende conflicten elders, en de communistische invloeden ten goede komen.

Op deze gronden zou de VS aan de RIS-Regering de ernstig gemeende raad kunnen geven om liever te trachten langs de weg van de onderhandelingen, die thans in Djakarta in gang zijn een voor partijen bevredigende oplossing te bewerkstelligen, dan langs de weg van wapengeweld voort te procederen.

Wat de stappen betreft, die U bij de UNCI zoudt willen nemen, geeft de Regering U de gevraagde volmacht, waarbij zij het volgende aantekent:

Ter RTC is overeengekomen, dat het militaire personeel van het KNIL deels bestemd is naar de RIS over te gaan, deels naar het KL, en overigens bestemd is af te vloeien.

Het Indonesische personeel van het KNIL zal of naar de RIS moeten overgaan, of moeten afvloeien. Wij moeten er nu op staan, dat wanneer dit personeel niet op korte termijn naar de RIS overgaat, gelijk wij het meest wenselijk achten, wij het moeten kunnen laten afvloeien. Het is immers ondoenlijk voor ons, om de verantwoordelijkheid voor het doen en laten van deze Indonesische militairen te blijven dragen, omdat wij in Indonesië geen machtspositie meer

hebben, en wij mede daarom onmogelijk tegen KNIL-militairen gewapenderhand kunnen optreden, wanneer zij zich indisciplinair gedragen, of zelfs aan het muiten slaan. Dat wij in Oost-Indonesië thans dreigen gecompromitteerd te worden is het gevolg van de onhoudbaar geworden toestand, dat wij verantwoordelijkheid blijven dragen voor militairen, die uit onze gezagssector behoren te verdwijnen. In die zin zoudt U allereerst de RIS-Regering kunnen benaderen en vervolgens, maar niet zonder voorkennis van de RIS-Regering, U tot de UNCI kunnen wenden, die in dit opzicht de taak heeft toe te zien op naleving van de regelingen, vervat in hoofdstuk vier en vijf van de overeenkomst betreffende de landstrijdkrachten.

Zoals U bekend is, heeft de Sultan het idee, dat onze KNIL-officieren zolang mogelijk de Indonesische militairen van het KNIL onder hun beschermende vleugels willen houden. Ik weet niet, of dit juist is, maar als het juist mocht zijn, zullen onze KNIL-officieren moeten begrijpen, dat, hoe goed bedoeld ook, dit op de duur slechts tot ongelukken leidt, tot schade van de betrokken militairen en van Nederland.

Indien U bovengeschetste gedachtengang kunt volgen, geloof ik niet, dat er bij de RIS reden tot ontstemming kan zijn, als U voor dit probleem de UNCI inschakelt.

Mocht U hiermede niet instemmen, dan verneem ik gaarne Uw bedenkingen. Wat het KL-materiaal betreft, kunt U een tegemoetredende houding aanneemen, die te coördineren ware met bovenbedoelde stappen ten aanzien van de overgang van het Indonesisch KNIL-personeel.

Tenslotte deel ik U nog mede, dat Fockema zeer spoedig naar Indonesië hoopt te vertrekken teneinde in nauw contact met U zijn onderbroken arbeid voort te zetten. Morgen zal hij U waarschijnlijk de datum van zijn vertrek kunnen seinen.